

17.09.2025

Dnro 1905/03.04.04.04.19/2023

Asia Vesiliikenneasiaa koskeva valitus

Valittaja Matti Sandelin

Päätös, josta valitetaan

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom 31.8.2023,
diaarinumero TRAFICOM/126706/05.01.26.02/2021

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on 20.6.2023 määrännyt vesikulkuneuvolla liikkumista koskevan 10 km/h nopeusrajoituksen ja aallokon aiheuttamista koskevan kiellon Luhanksaaren länsipuolelle päätöksen liitekartan mukaisesti.

Päätöksen perusteluiden mukaan nopeusrajoituksen ja aallokon aiheuttamisen kiellon määrääminen on tarpeellinen vesiliikenneturvallisuuden varmistamiseksi ja ympäristön sekä rantarakenteiden suojaamiseksi. Veneistä aiheutuvat peräaallot saattavat aiheuttaa vahinkoa ympäristölle, laitureille ja kiinnitetyille veneille. Alueella on lisäksi satamatoimintaa ja kapeita osuuksia. Kielto- ja rajoitusalue on tarpeen ulottaa myös väyläalueen ulkopuoliselle vesialueelle. Tämä helpottaa kiellon noudattamista, koska väylä on merkitty vain muutamin viitoin. Kielto- ja rajoitusalueen koskeminen koko vesialuetta estää myös rajoituksen mahdollisen kiertämisen ajamalla väyläalueen ulkopuolella. Kieltoalueen ulottuessa koko vesialueelle myös kiellon valvonta helpottuu. Nopeusrajoitus on vesiliikennelain 101 §:n mukaisesti tarpeellinen liikenteen ja ympäristön suojaamiseksi sekä muun yleisen edun vuoksi. Koska rajoitus määrätään kunnan esityksestä, se on vesiliikennelain 102 §:n 4 momentin mukaan määrättävä esityksen mukaisesti, jollei esityksestä poikkeaminen ole tarpeen kansalaisten tasapuolisen kohtelun tai alueellisen yhtenäisyyden vuoksi taikka muusta erityisestä syystä.

Päätös ei koske virka-, ensihoito- ja pelastustehtävien suorittamiseksi, Puolustusvoimien toiminnan varmistamiseksi sekä muusta vastaavasta syystä välttämätöntä vesikulkuneuvolla liikkumista.

Päätös on määrätty tulemaan voimaan 21.8.2023 lukien mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta ja se on voimassa toistaiseksi.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on valituksenalaisella päätöksellään hylännyt Sandelinin oikaisuvaatimuksen.

Käsittely hallinto-oikeudessa

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valituksenalainen päätös on kumottava. Rajoitusaluetta on muutettava siten, että nopeusrajoitusalue alkaa Korppisten saaren pohjoiskärjen tasalta sataman suuntaan sekä etelästä että idästä tulevien väylien suunnasta. Päätöksen täytäntöönpano on kiellettävä.

Luhangan kunta ei ole esitystä tehdessään noudattanut asukkaiden kuulemisessa tasapuolisuutta, vaan se on laatinut esityksensä muutamien veneilyä vastustavien tahojen näkemyksen perusteella. Asian valmistelu kunnassa on tehty erityisen suppeasti ja kaikkia asianosaisia kuulematta.

Rajoituksen laajuus on ylimitoitettu ja pääosin väärin perusteltu. Toisaalla huomattavasti kapeammille väylille ei ole laadittu vastaavia rajoituksia. Nyt esitetyn väylän leveys on useita satoja metrejä, jolloin esityksen haittoja ei ole havaittavissa.

Viittaaminen luonnon- ja ympäristönsuojeluun on otettu tarkoitushakuisesti ja korostetusti esille. Ympäristövaikutusten arviointi on tehty ilmeisen teoreettisesti perustuen niin sanottuihin yleisiin totuuksiin esimerkiksi lintujen pesinnästä. Alueen lintukanta on edelleen hyvä ja monipuolinen eikä vesiliikenne ole haitannut sitä. Merkittävimpänä syynä lajiston muuttumiseen on laulujoutsenen lisääntyminen alueella, koska kookas lintu vaatii laajan reviirin ja pesiessään rajoittaa muiden lajien pesintää samoilla alueilla. Toinen lajiston negatiivisesta muutoksesta kertova seikka on merimetson leviäminen alueelle. Merkittävimpänä seikkana vesilintujen keväisen pesinnän epäonnistumiseen on Päijänteen merkittävä vedenkorkeuden muutos, jolloin rantakaislikkoon tehdyt pesät jäävät vedenvaltaan.

Päätös myös estää harrastustoimintaa, kuten vesihiihtoa, joka ei onnistu soutuopeudella. Tämä pakottaa hiihtäjät siirtymään suuremmille selille, joilla olosuhteet ovat huomattavasti vaativammat tuuli- ja aallokko-olosuhteineen. Lisäksi päätös tulee rajoittamaan veneliikennettä Luhangan satamaan, mikä vähentää Luhangan palvelujen käyttöä. Tämä tulee heikentämään palvelujen kannattavuutta tulevaisuudessa ja pahimmillaan lakkauttamaan palveluja.

Aallokonmuodostamiskielto tarkoittaa käytännössä soutuopeutta, mikä aiheuttaa väistämättä matka-ajan selkeän kasvamisen 4–5 kertaiseksi. Viittaus rajoitusten valvontaan ei ole realistinen ottaen huomioon valvovan viranomaisen resurssit. Rajoitus on myös omiaan vähentämään kansalaisten kunnioitusta erilaisiin rajoituksiin ja määräyksiin, mikä on ollut nähtävissä vuosia Rauhalansalmessa, jossa on aallokonmuodostamiskielto.

Kahden erilaisen rajoituksen määrittäminen esitetyn laajuiselle alueelle ei ole järkevää, koska aallokon muodostuminen on ensisijassa kiinni aluksen hydrodynaamisesta muodosta enemmän kuin sen nopeudesta.

Nopeusrajoituksen on todettu olevan määräävämpi rajoitus, mutta 10 km/h rajoituksella tietyn tyyppisellä veneellä muodostuu isohkoakin aallokkoa.

Vesiliikennelain 6 §:n tulkinta kuljettajan kykenevyydestä arvioida aluksen nopeutta ilman varsinaista nopeusmittaria on myös mahdoton sekä epäreilu veneilijää kohtaan, jos poliisi mittaa aluksen nopeutta teknisesti tutkalla.

Veneilijä asetetaan epätasapuoliseen asemaan valvontaa suorittavaan viranomaiseen nähden

Vesiliikennelain 102 §:n 4 momentin mukaista määräystä kiellon tai rajoituksen asettamisesta kunnan esityksen mukaisena ei tässä tapauksessa voida orjallisesti noudattaa, sillä tehty esitys ei noudata kansalaisten tasapuolista kohtelua ja alueellista yhtenäisyyttä, eikä muustakaan syystä.

Lausunnot ja selitykset

Liikenne- ja viestintävirasto Traficom on antanut lausunnon.

Luhangan kunnalle on varattu tilaisuus selityksen antamiseen. Selitystä ei ole annettu.

Sandelin on antanut selityksen. Luhangan kunta on määrättävä valmistelevaan uusi esitys tai perumaan esitys. Lisäksi selityksessä on tuotu esille, että viranomainen on tulkinnut väärin kahta muuta asiassa jätettyä muistutusta siten, että ne olisivat esitystä puoltavia ja jopa rajoitusaluetta laajentavia. Muistutuksissa on haluttu laajentaa rajoitusta vain paikallisesti kahdessa kapeikossa, Rauhalansalmessa ja Korppisten pohjoispuolisessa salmessa ja jättää pääosa väylästä ilman rajoitusta. Tämä olisi aivan riittävä rajoitus, koska kyseiset salmet ovat kapeita ja matalia. Muilta osin väylä on satojen metrien levyinen, eikä siinä ole vaarallisia kohtia.

Merkintä

Hallinto-oikeus on 24.9.2024 antamallaan välipäätöksellä numero 1912/2024 hylännyt täytäntöönpanon keskeyttämistä koskevan vaatimuksen.

Hallinto-oikeuden ratkaisu ja perustelut

Hallinto-oikeus hylkää valituksen.

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Vesiliikennelain 101 §:n 1 momentin mukaan liikenne- ja viestintävirasto voi kieltää vesikulkuneuvolla liikkumisen määrääjäksi tai toistaiseksi määrätyllä vesialueella tai rajoittaa sitä, jos kiello tai rajoitus harkitaan tarpeelliseksi

liikenteen, ympäristön, kalastuksen tai muun elinkeinon suojaamiseksi taikka yleisen luonnon virkistyskäytön tai muun yleisen edun vuoksi.

Vesiliikennelain 102 §:n 1 momentin mukaan esityksen 101 §:ssä tarkoitettu kielloksi tai rajoitukseksi voi tehdä kunta tai kunnan jäsen taikka sellainen viranomainen, yhteisö tai vesialueen omistaja, jota asia koskee. Kiellon tai rajoituksen määrittämisen voi panna vireille myös Väylävirasto, Liikenne- ja viestintävirasto tai alueellinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Esitys kiellon tai rajoituksen määrittämisestä on tehtävä kirjallisesti Liikenne- ja viestintävirastolle. Esityksestä tulee käydä ilmi kiellon tai rajoituksen voimassaoloaika ja perusteet sekä muut asian käsittelyn kannalta tarpeelliset seikat. Vesialue, jolle kieltä tai rajoitusta haetaan, on osoitettava mittakaavaltaan asianmukaisella kartalla.

Pykälän 4 momentin mukaan jos kieltä tai rajoitus määrätään kunnan esityksestä, se on määrättävä esityksen mukaisesti, jollei esityksestä poikkeaminen ole tarpeen kansalaisten tasapuolisen kohtelun tai alueellisen yhtenäisyyden vuoksi taikka muusta erityisestä syystä.

Asiassa saatu selvitys

Luhangan kunnanhallitus on 9.3.2021 (§ 43) päättänyt esittää Liikenne- ja viestintävirastolle, että erillisestä liitekartasta ilmenevälle, Hakulinniemen kapeikon ja Korppistensalmen väliselle alueelle asetettaisiin aallokontekokielto sekä 10 km/h nopeusrajoitus. Esityksen perustelujen mukaan Hakulinniemen kapeikko ja Korppistensalmi ovat kapeita. Luhansaaren ja Korppisen länsipuolella on molemmin puolin väylää venelaitureita, joiden käyttö kärsii suurista aalloista ja liian suurista nopeuksista.

Liikenne- ja viestintävirasto on kunnanhallituksen esityksestä 20.6.2023 määrännyt vesikulkuneuvolla liikkumista koskevan 10 km/h nopeusrajoituksen ja aallokon aiheuttamisen kiellon Luhansaaren länsipuolelle erillisen liitekartan mukaisesti. Etelässä kieltä ulottuu Rauhalansalmen suun itäiselle puolelle Hakulinniemen ja eteläisimmän Karhusaaren väliin sekä idässä Korppistensalmen kärkeen. Karttatarkastelun perusteella idässä Luhansaareen ja lännessä mantereeseen rajautuva vesialue, jonka kieltä- ja rajoitusalue kattaa, on leveimmillään alueen keskiosassa, jossa alueen leveys länsi-itäsuunnassa on noin 500–600 metriä. Etelään päin mentäessä alue kapenee, kunnes se myöhemmin hetkellisesti levenee alle 500 metriä leveäksi. Pohjoisosassa Korppistensalmen kohdalla alueen leveys on keskimäärin noin 200 metriä, mutta alue on paikoin myös tätä kapeampi. Alueen eteläosassa Hakulinniemen ja Karhusaarten välillä alueen leveys on alle 100 metriä. Kiinteistötietojärjestelmään perustuvan kartta- ja ilmakuvatarkastelun perusteella rajoitusalueen molemmin puolin niin Luhansaareen ja Korppisessa kuin mantereellakin sijaitsee joko pysyvää asutusta tai loma-asuntoja sekä näihin liittyviä rantarakennelmia.

Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä myös ELY-keskus) on lausunnossaan 23.5.2023 puoltanut Luhangan kunnan

esitystä. Lausunnon mukaan nopeusrajoitusalueella on myös ympäristöllisiä perusteita, koska kyseisellä alueella pesii kohtalaisesti silkkiuikkuja ja ainakin ajoittain härkälintujakin. Kyseiset lajit rakentavat kelluvan pesän, jonka suurimpia uhkia on huuhtoutuminen aallokossa.

Sisä-Suomen poliisilaitos on lausunnossaan 23.5.2023 puoltanut esityksen mukaisia rajoituksia kyseessä olevalle alueelle. Rajoitus on hyvin perusteltu ja luonnon virkistyskäytön sekä turvallisuuden puolesta ehdotetut rajoitukset ovat oikeasuhtaisesti mitoitettuja.

Väylävirasto on 25.5.2023 antamassaan lausunnossa puoltanut Luhangan kunnan esitystä eikä sillä ole ollut huomautettavaa esityksen johdosta.

Luhangan kunnanhallituksen esityksen johdosta on jätetty kolme muistutusta. Sandelinin laatiman muistutuksen ohella muistutuksen ovat jättäneet kaksi yksityishenkilöä. Muistutuksessa 6.5.2023 on pyydetty, että kuulutuksen kohteena oleva kielto- ja rajoitusesitys ja sen liitteen mukainen nopeusrajoitus- ja aallontekokieltoalue ulotetaan alkamaan jo heti Hakulinniemen eteläkärjessä olevasta kapeasta salmesta lähtien. Muistutusta on perusteltu yleisen turvallisuuden parantamisella ja aallokon aiheuttaman vahinkoriskin vähentämisellä. Muistutuksessa 19.5.2023 on pyydetty rajoitusalueen jatkamista Korppistensalmen suunnalla itään siten, että laiturin rakentaminen olisi mahdollista myös Korppistensalmen pohjoisrannalla. Lisäksi muistutuksessa on tuotu esille, että Korppistensalmessa oleville kiville pesii usein lintuja, joiden pesät veneiden peräaallot saattavat tuhota.

Hallinto-oikeuden johtopäätökset

Vesiliikennelain mukaan esityksen lain 101 §:ssä tarkoitetuksi kielloksi tai rajoitukseksi voi tehdä kunta. Kunnan tekemän esityksen kuulemisesta ja muistutusten tekemisestä säädetään lain 102 §:ssä. Vesiliikennelaissa ei ole menettelysäännöksiä, jotka koskisivat kunnan esityksen tekemistä. Valituksenalainen päätös ei ole lainvastainen valitusperusteilla, jotka liittyvät esityksen käsittelyyn kunnassa.

Saadun selvityksen perusteella pääosin Luhanksaaren länsipuolen ja mantereen väliin jäävä rajoitusalue on alueen keskiosissa olevia lyhyitä 500–600 metrin levyisiä osuuksia lukuun ottamatta muutoin keskimäärin noin 200 leveä ja kapeimmissa kohdissa vain alle 100 metriä leveä. Kun otetaan huomioon, mitä veneiden peräaaltojen rantarakenteille ja kiinnitetyille veneille aiheutuvista vahingoista on esitetty, on Liikenne- ja viestintävirastolla katsottava olleen vesiliikennelain 101 §:n 1 momentissa tarkoitettut liikenteen suojaamiseen ja muuhun yleiseen etuun liittyvät syyt nyt kyseessä olevan aallontekokiellon ja nopeusrajoituksen määrittämiseksi. ELY-keskuksen lausunnossa alueella pesivistä, kelluvat pesät rakentavista rauhoitetuista lintulajeista todettu huomioon ottaen aallontekokiellon ja nopeusrajoituksen määrittämiseksi on katsottava olleen myös lainkohdan tarkoittamat ympäristön suojaamiseen liittyvät perusteet. ELY-keskuksen lausunnossaan esittämien tietojen paikkansa pitävyyttä ei ole syytä kyseenalaistaa valituksessa esitetyn perusteella.

Nyt kyseessä olevan aallokontekokiellon ja nopeusrajoituksen valvonnan mahdollistamiseen liittyvät näkökohdat sekä rajoitusalueen leveyden huomioon ottaen kieltoa ja rajoitusta on pidettävä oikeasuhtaisina niillä tavoiteltuihin yleisen edun ja ympäristön suojaamiseen nähden. Asiaa ei ole syytä arvioida toisin siitä syystä, että valittajan mukaan toisaalla kapeammille väylille ei ole asetettu vastaavia rajoituksia eikä myöskään siitä syystä, että rajoitusten vuoksi matkanteko rajoitusalueella kestää aiempaa kauemmin tai että rajoitukset estävät esimerkiksi vesihiihdon harrastamisen Luhanksaaren läntisellä puolella. Myöskään muut valituksessa esitetyt perusteet eivät anna aihetta arvioida asiaa toisin.

Kun vielä otetaan huomioon yksityishenkilöiden asiassa jättämät muistutukset, joissa heidän on katsottava puoltaneen Luhangan kunnan esitystä ja pyytäneen kieltoalueen laajentamista myös heidän omistamiensa kiinteistöjen edustalle perustellen asiaa muun ohella yleisen turvallisuuden parantumisella ja aallokon aiheuttaman vahinkoriskin pienentämisellä, kiellon ja rajoituksen määrääminen hieman kunnan esitystä laajempaan on katsottava olleen perusteltua.

Valituksenalaista päätöstä ei edellä esitetyin perustein ole syytä muuttaa.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut
Vesiliikennelaki 102 § 2 mom

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valituslupan.

Valitusosoitus on liitteenä (hallintovalitus, valituslupa).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Esittelijäjäsen Henna Nevalainen

Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Paula Pihlava, Virpi Juujärvi ja Henna Nevalainen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu ja oikeudenkäyntimaksu

Päätös Matti Sandelin
sähköpostitse

Oikeudenkäyntimaksu 270 euroa, laskutetaan myöhemmin
(Tuomioistuinmaksulaki 2 § ja oikeusministeriön asetus tuomioistuin-
maksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta)

Oikeudenkäyntimaksun määrittämiseen saa vaatia oikaisua alla ilmenevällä
tavalla.

Jäljennös maksutta Liikenne- ja viestintävirasto Traficom
sähköpostitse

Luhangan kunta
sähköpostitse

Ohje oikeudenkäyntimaksua koskevan oikaisuvaatimuksen tekemiselle

Maksun määrittämisestä koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua maksun
määränneeltä päätöksen esittelijältä kuuden kuukauden kuluessa maksun
määrittämisestä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimus toimitetaan Hämeenlinnan hallinto-oikeudelle.

Hämeenlinnan hallinto-oikeuden yhteystiedot

Postiosoite: Raatihuoneenkatu 1, 13100 HÄMEENLINNA
Käyntiosoite: Arvi Kariston katu 5, 13100 HÄMEENLINNA
Puhelinnumero: 029 56 42210
Faksi: 029 56 42269
Sähköposti: hameenlinna.hao@oikeus.fi
Sähköinen asiointipalvelu: <https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Puhelujen hintatiedot: 029 56 –alkuisiin numeroihin soittaessa
puheluista peritään vain soittajan oman operaattorin sopimuksen mukainen
paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksu.

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://tuomioistuimet.fi/hallintooikeudet/hameenlinnanhallinto-oikeus/fi/>

Liite hallinto-oikeuden päätökseen

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valituslupan.

Valituslupan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valituslupan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta.

Vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon kirjeitse tavallisena tiedoksiantona lähetetystä päätöksestä seitsemäntenä päivänä päätöksen lähettämisestä, jollei vastaanottaja näytä tiedoksisaannin tapahtuneen tätä myöhemmin. Viranomaisen tietoon asiakirjan katsotaan kuitenkin tulleen kirjeen saapumispäivänä. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta.

Käytettäessä todisteellista tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen päätöksestä tiedon sinä päivänä, jona päätös on vastaanotettu. Tiedoksisaantipäivän osoittaa vastaanottotodistus, saantitodistus tai tiedoksiantotodistus. Sijaistiedoksiannossa tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen kolmantena päivänä sijaistiedoksiantoa koskevan tiedoksiantotodistuksen osoittamasta päivästä.

Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantotapaa vastaanottajan katsotaan saaneen tiedon päätöksestä kolmantena päivänä viestin lähettämisestä (sähköpostitse tai sähköisen asiointipalvelun kautta), jollei muuta näytetä. Päätös on lähetetty päätöksen antopäivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Sähköisen asiointipalvelun kautta todisteellisesti tiedoksi saadun päätöksen tiedoksisaantipäivä on päätöksen noutamispäivä asiointipalvelusta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valituslupan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot ja aukioloaika:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:	https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet/#/
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00 – 16.15